

มาตรการคุ้มครองสัตว์ป่าตามกฎหมายไทย The Disclosure in the Contract of Insurance

กฤตีกานต์ แก้วมา¹, ธนัชพร สุขประสงค์¹ และพงศ์ภัทร สนั่นศิลป์²

¹นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ที่ปรึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

โลกประกอบด้วยสิ่งมีชีวิตมากมายไม่ว่าจะเป็น มนุษย์ พืช หรือสัตว์ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นองค์ประกอบหลักที่ทำให้ระบบนิเวศเป็นไปตามวัฏจักรหากสิ่งใดขาดหายไปหรือลดน้อยลงก็ย่อมส่งผลกระทบต่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ ทั่วโลกจึงหันมาให้ความสนใจศึกษาวิธีการรวมถึงการออกกฎหมายเพื่อรักษาคุ้มครองทรัพยากรทางธรรมชาติอันได้แก่ พืช และ สัตว์ กันมากขึ้น เป็นที่มาของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์หรือที่รู้จักกันในชื่อย่อว่า ไชเตส (CITES) ซึ่งเป็นอนุสัญญาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อควบคุมไม่ให้เกิดการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าระหว่างประเทศเป็นภัยคุกคามความอยู่รอดของชนิดพันธุ์ในธรรมชาติ ด้วยหลักสำคัญของอนุสัญญาไซเตส จะเป็นการกำหนดให้ประเทศภาคีต้องสร้างมาตรการภายในที่เหมาะสมในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามอนุสัญญาดังกล่าว โดยจะต้องมีการควบคุมการนำเข้าส่งออกหรือการคุ้มครองพันธุ์พืช และ สัตว์ รวมถึงการกำหนดบทลงโทษผู้กระทำการฝ่าฝืน ประเทศไทยได้เป็นภาคีสมาชิก และได้มีการประกาศใช้กฎหมายระดับพระราชบัญญัติ อาทิเช่น พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าฉบับที่ 1 พุทธศักราช 2535 ปัจจุบันได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าฉบับที่ 3 พุทธศักราช 2557 เพื่อใช้เป็นข้อบังคับในการคุ้มครองสัตว์ป่าและพันธุ์พืชให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังพบการล่าสัตว์ป่าอย่างต่อเนื่องจากทั้งภาคเอกชนและ นายทุน แสดงให้เห็นถึงปัญหาสภาพบังคับใช้กฎหมายที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า / ไชเตส / สัตว์ป่า

Abstract

The world is composed by many creatures whether human, plants, or animals, these living things are the main important factor which made ecosystem still carry on the cycle. If one thing was no longer in existence or faded away it would cause an effect on nature and the environment. According to the effect made worldwide pay attention to create many methods to protect the natural resources namely plants and animals and that was the background of the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora also known as CITES which is one of the conventions that have objectives for managing and restricting

harm of species existence in nature from the risk of selling the wildling for international trade. The main principle in Cites will make the party have to design the measure which suitable for them to require the law followed in the convention by the way it must control and limit for import or export and protections plant varieties and animals also including the punishment for people who was violated the law. Thailand was one of the member of this convention too also promulgated the law in act level for gain the efficiency of regulation to protect wild animal and plant varieties for instance Wildlife Conservation and Protection Act, B.E. 2535 (1992), Conservation and Protection of Wild Animals Act (No.3), B.E. 2557 (2014). However Thailand continuously still found hunting wild animal from private and capitalist so it shown indicated the failure of the law enforcement.

Keywords: Conservation and Protection of Wild Animals Act, Cites, Wild Animal

บทนำ

สัตว์ป่า เป็นสิ่งมีชีวิตที่ดำรงชีพอยู่ในป่า หากป่าที่ใดมีสัตว์อยู่มากก็ย่อมแสดงให้เห็นว่าพื้นที่ของป่านั้นมีระบบนิเวศที่อุดมสมบูรณ์แต่นั้นอาจกลายเป็นแค่อดีต ปัจจุบันเมื่อประชากรของมนุษย์เพิ่มมากขึ้น ความต้องการที่จะสร้างถิ่นฐานก็ย่อมเพิ่มขึ้นตามไปด้วยเมื่อเป็นเช่นนี้การทำลายพื้นที่ป่าอันเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งการยึดถือการครอบครองตลอดจนการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการล่าสัตว์ป่า การค้าสัตว์ป่า หรือแม้แต่การลักลอบตัดไม้และหาของป่า จนเป็นเหตุให้แหล่งพักพิงและอาหารของสัตว์ป่าลดน้อยลง สถานการณ์เหล่านี้ในวันจะมีแต่ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นจนกลายเป็นเหตุให้จำนวนของสัตว์ป่าลดน้อยลง ปัญหาใหญ่เหล่านี้ส่งผลให้ประชาคมโลกได้มีการคุ้มครองสัตว์ป่าของโลกขึ้นมาในนามของอนุสัญญาไซเตส (CITES)

เมื่อ พ.ศ. 2526 ประเทศไทยได้ตกลงเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (ไซเตส) โดยอนุสัญญาได้กำหนดมาตรการหลักสำคัญที่ให้ประเทศภาคีสมาชิกปฏิบัติ คือ การสร้างกฎหมายในที่เหมาะสมในการบังคับใช้กฎหมายรวมถึงกำหนดบทลงโทษการครอบครองสัตว์ป่า หรือการค้าสัตว์ป่าที่ขัดต่ออนุสัญญาให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผนที่วางไว้ ซึ่งมาตรา 8 ของอนุสัญญาฉบับดังกล่าวมีใจความว่า มาตรการที่ประเทศภาคีต้องถือปฏิบัติ

1. ประเทศภาคีต้องกำหนดมาตรการที่เหมาะสมในอันที่จะบังคับตามบทบัญญัติของอนุสัญญา และห้ามทำการค้าตัวอย่างพันธุ์ที่เป็นการละเมิดอนุสัญญาฉบับนี้ มาตรการเหล่านี้ให้รวมถึง

ก. การกำหนดโทษสำหรับผู้ซึ่งประกอบการค้าหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งตัวอย่างพันธุ์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองประการ และ

ข. กำหนดให้มีการรับหรือส่งกลับไปประเทศซึ่งนำออกซึ่งตัวอย่างพันธุ์ดังกล่าว

ในปี พ.ศ. 2535 ประเทศไทยได้มีการออกบทบัญญัติของกฎหมายระดับพระราชบัญญัติว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการค้าสัตว์ป่า ไม่ยอมให้ประชาชนล่าสัตว์ป่าเป็นการกีฬาและล่าเป็นอาหารอีกต่อไป แต่ยังคงให้มีการล่าเพื่อประโยชน์ทางวิชาการ เพื่อการเพาะพันธุ์หรือเพื่อกิจการสวนสัตว์สาธารณะ ทั้งยังเป็นการเดินตามกลไกของอนุสัญญาฉบับดังกล่าวซึ่งประเทศไทยได้เป็นสมาชิกภาคีไว้ด้วย แต่ปัญหาการล่าสัตว์ป่า การนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านซึ่งสัตว์ป่ายังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงชี้ให้เห็นได้ชัดว่ากฎหมายฉบับนี้นั้นยังไม่มีสภาพบังคับที่ดีมากพอ ยกตัวอย่างเช่น ไม่มีข้อกำหนดถึงเรื่องจำนวนประชาชนที่ได้รับอนุญาตให้เข้าไปในป่า รวมถึงไม่มีการกำหนดระยะเวลาในการเข้าไปในป่าเป็นมาตรฐานทั่วกัน การที่ประชาชนสามารถเข้าไปในป่าอย่างอิสระโดยไม่มีการควบคุมในเรื่องของจำนวนคน และระยะเวลาที่เข้าไป อีกทั้งยังมีปัญหาเรื่องค่านิยมของผู้คนในประเทศที่ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากสัตว์ อาทิเช่น เครื่องประดับกาย ของตกแต่งบ้านเรือน รวมไปถึงการบริโภคเนื้อสัตว์ป่าเพราะมีความเชื่อว่าสัตว์ป่าบางชนิดมีสรรพคุณในการบำรุงร่างกายและรักษาโรค เนื่องจากทัศนคติของคนส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการให้ข้อมูลความรู้ที่ถูกต้อง สืบเนื่องจากประเทศไทยได้ตกลงเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (ไซเตส) เมื่อ พ.ศ. 2526 โดยอนุสัญญาได้กำหนดมาตรการหลักสำคัญที่ให้ประเทศภาคีสมาชิกปฏิบัติคือ การสร้างกฎหมายในที่เหมาะสมในการบังคับใช้กฎหมายรวมถึงกำหนดบทลงโทษการครอบครองสัตว์ป่า หรือการค้าสัตว์ป่าที่ขัดต่ออนุสัญญาให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผนที่วางไว้มาตรา 8 มาตรการที่ประเทศภาคีต้องถือปฏิบัติ

1. ประเทศภาคีต้องกำหนดมาตรการที่เหมาะสมในอันที่จะบังคับตามบทบัญญัติของอนุสัญญาและห้ามทำการค้าตัวอย่างพันธุ์ที่เป็นการละเมิดอนุสัญญาฉบับนี้ มาตรการเหล่านี้ให้รวมถึง

ก. การกำหนดโทษสำหรับผู้ซึ่งประกอบการค้าหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งตัวอย่างพันธุ์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองประการ และ

ข. กำหนดให้มีการริบหรือส่งกลับไปประเทศซึ่งนำออกซึ่งตัวอย่างพันธุ์ดังกล่าว

หลังจากนั้นในปีพุทธศักราช 2535 ประเทศไทยได้มีการร่างกฎหมายระดับพระราชบัญญัติและประกาศใช้ขึ้นในปีพุทธศักราช 2535 ว่าด้วยพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า เพื่อบังคับตามกลไกของอนุสัญญาไซเตส บทความฉบับนี้จึงเป็นการนำเสนอมาตรการคุ้มครองสัตว์ป่าตามกฎหมายไทยมีหลักกฎหมายว่าอย่างไร สอดคล้องหรือควรแก้ไขเพิ่มเติมตามเจตนารมณ์ของอนุสัญญาไซเตสเพียงใด

ซึ่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 โดยได้ให้คำนิยามของ สัตว์ ชนิดต่างๆไว้ดังนี้

“สัตว์ป่า” หมายความว่า สัตว์ทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นสัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์ปีก แมลง หรือแมง ซึ่งโดยสภาพธรรมชาติย่อมเกิดและดำรงชีวิตอยู่ในป่าหรือในน้ำ และให้ความหมายรวมถึงไข่ของสัตว์ป่าเหล่านั้นทุกชนิดด้วย แต่ไม่หมายความรวมถึงสัตว์พาหนะที่ได้จดทะเบียนทำตัวรูปพรรณตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะแล้ว และสัตว์พาหนะที่ได้มาจากการสืบพันธุ์ของสัตว์พาหนะดังกล่าว ส่วนคำว่า

“สัตว์ป่าคุ้มครอง” หมายความว่า สัตว์ป่าตามที่กฎกระทรวงกำหนดให้เป็นสัตว์ป่า

“ซากของสัตว์ป่า” หมายความว่า ร่างกายหรือส่วนของร่างกายสัตว์ป่าที่ตายแล้วหรือเนื้อของสัตว์ป่าไม่ว่าจะได้ปิ้ง ย่าง รุม ตากแห้ง หมัก หรือทำอย่างอื่นเพื่อไม่ให้เน่าเปื่อย และไม่อาจจะชำแหละ แยกออก หรือ

อยู่ในร่างของสัตว์ป่านั้น และหมายความรวมถึง เขา หนัง กระดูก ฟัน งา ขน นอ ขน เก็ด เล็บ กระดอง เปลือก หรือส่วนต่างๆ ของสัตว์ป่าที่แยกออกจากร่างของสัตว์ป่า ไม่ว่าจะยังมีชีวิตหรือตายแล้ว

“ล่า” หมายความว่า เก็บ ตัก จับ ยิง ฆ่า หรือทำอันตรายด้วยประการอื่นใดแก่สัตว์ป่าที่ไม่มีเจ้าของ และอยู่เป็นอิสระ และหมายความรวมถึงการไล่ การต้อน การเรียก หรือการล่อเพื่อการกระทำความดังกล่าวด้วย

แต่อย่างไรก็ตามสังคมไทยในยุคปัจจุบันผู้คนเริ่มหันมาให้ความสนใจเกี่ยวกับการบริโภคเนื้อสัตว์ป่ากันมากขึ้นสังเกตได้จากการเพิ่มจำนวนของร้านอาหารป่าที่ผิดกฎหมาย อาจเนื่องด้วยสภาพภูมิประเทศที่มีพื้นที่ป่าเยอะหรือเพียงความเชื่อเกี่ยวกับการบริโภคอวัยวะต่างๆ ของสัตว์แบบผิดแผกไปจากการบริโภคโดยทั่วไป เช่น การบริโภคสมองลิง การบริโภคอวัยวะเพศเสือ เพียงเพราะเชื่อว่าหากรับประทานแล้วจะทำให้เป็นยาอายุวัฒนะ เมื่อพิจารณาจากข้างต้นพบว่า พฤติกรรมดังกล่าวของมนุษย์เป็นตัวการสำคัญที่ทำให้จำนวนของสัตว์ป่าลดลงอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันประเทศไทยมีจำนวนสัตว์ป่าที่ถูกระหวางประกาศกำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ซึ่งชนิดของสัตว์ในพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ปี 2535 ส่วนมากมีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย มีถิ่นที่อยู่อาศัยในประเทศไทย จึงได้มีการกำหนดมาตรการในการคุ้มครองสัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครองไว้ดังนี้ คือ ห้ามล่า ห้ามเก็บ ทำอันตราย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งรังของสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง ห้ามเพราะพันธุ์ ห้ามมีไว้ในครอบครอง ห้ามค้า รวมถึงห้ามนำเข้า ส่งออก โดยไม่มีใบอนุญาต และ ห้ามล่า ห้ามเก็บ ทำอันตรายแก่รังของสัตว์ป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า บริเวณวัดหรือในบริเวณสถานที่ที่จัดไว้เพื่อประชาชนใช้เป็นที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา รวมไปถึงสัตว์และรังของสัตว์ป่าบางชนิดที่รัฐมนตรีกำหนดห้ามล่า ในบริเวณสถานที่ที่ใช้ในราชการหรือใช้ในสาธารณะประโยชน์หรือประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน ห้ามยิงสัตว์ป่าในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ตกและพระอาทิตย์ขึ้น (เวลากลางคืน)

จากนั้นได้มีประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดชนิดสัตว์ป่า ซากสัตว์ป่า และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่า โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 23 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2557 ซึ่งสัตว์ที่มีรายชื่อในประกาศกระทรวงนี้ส่วนมากมีถิ่นกำเนิดในต่างประเทศ มีถิ่นที่อยู่อาศัยในต่างประเทศ เพื่อเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน จึงได้มีการกำหนดมาตรการในการคุ้มครองไว้ดังนี้

บัญชีชนิดพันธุ์	คำจำกัดความ	ตัวอย่างชนิดพันธุ์ในประเทศไทย
บัญชีหมายเลข 1 (Appendix I)	เป็นชนิดพันธุ์ของสัตว์ป่าและพืชป่าที่มีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ จึงห้ามค้าในเชิงพาณิชย์ การส่งออกจะต้องได้รับความยินยอมจาก ประเทศที่จะนำเข้าเสียก่อน	ช้างเอเชีย เสือโคร่ง หมี ชะนี กระตังแรด หมีควาย สมเสร็จ จระเข้ น้ำจืด เต่าตะนุ เต่ากระ ปลาตะพัด ปลาน้ำจืด นกกะเรียน นกกาฮัง นกชนหิน กัลวี่ไม้ป่า เช่น กัลวี่ไม้สกุลรองเท้านารี เอื้องปากนกแก้ว

บัญชีชนิดพันธุ์	คำจำกัดความ	ตัวอย่างชนิดพันธุ์ในประเทศไทย
บัญชีหมายเลข 2 (Appendix II)	เป็นชนิดพันธุ์ของสัตว์ป่าและพืชป่าที่มีสถานภาพยังไม่ถึงกับสูญพันธุ์ จึงอนุญาตให้ค้าในเชิงพาณิชย์ได้ โดยมีการควบคุมเพื่อมิให้เกิดผลกระทบต่อความอยู่รอดของชนิดพันธุ์นั้นๆ ในธรรมชาติ จนอาจเป็นสาเหตุให้สัตว์ป่าและพืชป่านั้นๆ ตกอยู่ในภาวะใกล้สูญพันธุ์ บัญชีหมายเลข 2 นี้ นอกจากประกอบด้วยชนิดพันธุ์ที่มีสถานะข้างต้นแล้ว ยังประกอบด้วยชนิดพันธุ์ที่คล้ายคลึงกับชนิดพันธุ์ที่ควบคุมรวมอยู่ด้วย เพื่อประสิทธิภาพในการควบคุม การค้าชนิดพันธุ์ในบัญชีหมายเลขนี้ประเทศผู้ส่งออกจะต้องออกใบอนุญาตให้ส่งออกในการส่งออกแต่ละครั้ง บางชนิดพันธุ์มีกรกำหนดโควต้าส่งออกของแต่ละประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับตัวอย่างพันธุ์ที่เก็บมาจากธรรมชาติโดยตรง	ค้างคาวแม่ไก่ทุกชนิด ชะมดน้ำ หรืออีเห็นน้ำ นาก โลมา ลิง ค่าง นกหลายชนิด เช่น นกขุนทอง นกแก้วโม่ง งูหลายชนิด เช่น งูเห่า งูจงอาง งูเห่า ผีเสื้ออุ้งทอง ทุกชนิด ปะการังแข็งและอ่อน หอยมือเสือ พืช ประเภท หม้อข้าวหม้อแกงลิง
บัญชีหมายเลข 3 (Appendix III)	เป็นชนิดพันธุ์ของสัตว์ป่าและพืชป่าที่ภาคินุสัญญาไซเตสซึ่งประเภทถิ่นกำเนิด ประกาศให้เป็นสัตว์ป่าและพืชป่าหวงห้ามหรือคุ้มครองตามกฎหมายภายในประเทศของตน จึงขอความร่วมมือจากประเทศภาคีอื่นให้ช่วยดูแลการค้าระหว่างประเทศด้วย	ต้นมะเมื่อย (เนปาล) ควาย (เนปาล) นกกระทาดง (มาเลเซีย)

ที่มา สามารถศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ กรมอุทยานแห่งชาติ หรือ CITES อย่างไรก็ตามแม้ว่ากฎหมายได้กำหนดกฎเกณฑ์ มาตรการในการคุ้มครองสัตว์ป่าไว้อย่างกว้างขวางอย่างที่ได้อ้างไว้ในข้างต้น แต่ปัจจุบันประเทศไทยก็ยังมีการล่าสัตว์ การซื้อขาย นำเข้า ส่งออก เพาะพันธุ์ สัตว์ป่ากันอย่างแพร่หลาย สามารถสังเกตศึกษาได้จากสถิติกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ค่า-ล่า สัตว์ป่า ประจำปี 2559

ผู้สื่อข่าวรายงานว่า จากสถิติภาพรวมปัญหาค้าสัตว์ป่าและสถิติการจับกุมคดีค้าสัตว์ป่าปี 2559 ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พบว่า กลุ่มสัตว์จำพวกนกสวยงามในบัญชีสัตว์ป่าคุ้มครอง ถูกจับมากที่สุดรวม 13,458 ตัว เช่น นกกระต๊อสีชมพู 8,810 ตัว , นกปรอดหัวโขน 2,970 ตัว รองลงมาเป็นกลุ่มสัตว์เลื้อยคลานจำนวน 1,827 ตัว เช่น เต่าดาวรัศมี 420 ตัว , งูสิง 330 ตัว , เต่านา 249 ตัว , เต่าดาวอินเดีย 158 ตัว และ กบทูต 33 ตัว

ขณะที่กลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ครอบคลุมตัวลึน ถึง กระต๊อ เสือ พบสถานการณ์น่าเป็นห่วง โดยเฉพาะการลักลอบขนสัตว์ป่าที่ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านไปยังประเทศเพื่อนบ้านเริ่มกลับมา เช่น การจับตัวลึน หรือนิมจากชายแดนไทย-มาเลเซีย ส่งไปขาย ซึ่งปี 2559 จับได้มากถึง 390 ตัว นอกจากนี้ยังมีเสือโคร่ง 8 ตัว ลิงกัง 21 ตัว กระรอกหลากสี 8 ตัว

นอกจากนี้ยังพบการลักลอบล่าสัตว์ขนาดใหญ่ เช่น กระต๊อ ถูกฆ่าแหวะ 246 กิโลกรัม กระต๊อ ถูกยิงตายอย่างน้อย 3-4 ตัว รวมถึง เสือโคร่ง เสี่ยงผา กวางป่า เป็นต้น

ขณะเดียวกัน กรมฯ ยังพบข้อมูลที่น่าสนใจ คือ การค้าขายสัตว์ป่า ทั้งประเภทสวยงาม ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ขนาดเล็ก หรือขนาดใหญ่ มีการเปลี่ยนไปใช้ทางสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น ทั้งอีเมล เฟสบุ๊ก และไลน์อีกด้วย

จากสถิติดังกล่าวจะเห็นได้ชัดว่าถึงแม้ประเทศไทยจะเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกของ อนุสัญญาไซเตส รวมทั้งยังได้มีการออกกฎหมายภายในที่ใช้บังคับในประเทศมากมายแต่ก็ยังไม่ได้ทำให้ปัญหาการลักลอบล่าสัตว์ป่าไม่ได้ลดลงหรือหมดไป ทั้งนี้ผู้เขียนเห็นว่าควรอย่างยิ่งที่จะปรับปรุงกฎหมาย อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ การควบคุม การตรวจสอบ การบังคับโทษ เพราะในภายภาคหน้าประเทศไทยอาจจะมีแนวโน้มการลักลอบค้าสัตว์ป่า ล่าสัตว์ป่า เพิ่มมาก

เมื่อพิจารณาจากมาตรการ การคุ้มครองสัตว์ป่าตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่ใช้บังคับอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบัน เปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์กลไกของหลักอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ไซเตส(CITES) จากการศึกษา ค้นคว้าพบว่า อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์หรือที่รู้จักกันในชื่อย่อว่า ไซเตส (CITES) มีวัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นในรัฐที่เป็นภาคีกำหนดมาตรการภายในของรัฐนั้น ๆ โดยเน้นในมีมาตรการเชิงลงโทษโดยการกำหนดโทษสำหรับผู้ซึ่งประกอบการค้าหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งตัวอย่างพันธุ์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองประการ และกำหนดให้มีการรับหรือส่งกลับไปซึ่งสัตว์ป่าหรือซากสัตว์ป่า แล้วแต่กรณี กลับสู่ประเทศซึ่งนำออกซึ่งตัวอย่างพันธุ์ดังกล่าว

เมื่อประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ไซเตส เมื่อวันที่ 21 มกราคม พุทธศักราช 2526 ประเทศไทยก็ได้มีการร่างกฎหมายระดับพระราชบัญญัติฉบับหนึ่งขึ้นมา คือ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พุทธศักราช 2535 และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมล่าสุด ฉบับที่ 3 ในปี พ.ศ. 2557 อีกทั้งยังได้มีการเพิ่มประกาศกฎกระทรวง

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดชนิดพันธุ์สัตว์ป่า ซากของสัตว์ป่า และผลิตภัณฑ์ที่ทำจาก ซากของสัตว์ป่าที่ห้ามนำเข้า หรือ ส่งออก ในปีพุทธศักราช 2560 เพื่ออนุวัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการค้า ระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ และ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสัตว์บางชนิดที่มีใช้สัตว์ป่า สงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองด้วย เพื่อเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน จากข้อความดังกล่าวถือ ได้ว่าหลังจากที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกแล้วก็ได้มีการกำหนดมาตรการภายในที่เหมาะสมและ สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ไชเตส แล้ว

แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประเทศไทยได้มีการกำหนดมาตรการภายในที่เหมาะสมและสอดคล้อง กับอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ไชเตสแล้ว แต่ปัจจุบันปัญหาการ ลักลอบเข้ล่าสัตว์ การนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านซึ่งซากสัตว์ในประเทศไทยยังคงมีอยู่ต่อเนื่องและไม่มีท่าทีที่ จะหยุดหรือลดน้อยลง กลับมีแต่การกระทำความผิดที่เพิ่มมากขึ้นจนเป็นเหตุให้จำนวนสัตว์ป่าที่ลดน้อยลง ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงเห็นว่ามาตรการคุ้มครองสัตว์ป่าประเทศไทยในปัจจุบันยังคงไม่มีความเหมาะสมเพียงพอ กับสถานการณ์ที่มีอยู่ ดังจะเห็นได้จากการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับสัตว์ป่าที่มีมากขึ้นในปัจจุบัน

มีข้อมูลประกอบอ้างอิงดังนี้

รวบตัวหมู่มาล้างแสม สัตว์ป่าสงวน ก่อนตัดหัวแล่นเนื้อ สารภาพเอามาทำอาหาร

วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2561 เว็บไซต์ 77 ข่าวเด็ด รายงานว่า เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ ที่ผ่านมา เจ้าหน้าที่หน่วยป่าไม้ ตก.ที่ 18 (ผาลาด) ร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง อ.เมือง จ.ตาก พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ป่าไม้ที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันจับกุมนายนิคม มั่นภักดี พร้อมตรวจยึดซากลิงแสม ซึ่งเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง จำนวน 1 ซาก ประกอบด้วย หัว 1 หัว มือ 2 มือ เท้า 2 เท้า เนื้อที่ชำแหละจำนวน 2 กิโลกรัม จากการสอบสวน นายนิคม ให้การรับสารภาพว่า ซากลิงที่แยกชิ้นส่วนแล้วเป็นของตน ซึ่งไปล่ามาจากในป่า เพื่อนำมาทำอาหารกิน และเพิ่งทำเป็นครั้งแรก เจ้าหน้าที่จึงแจ้งข้อหา ล่าหรือพยายามล่าสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง มีไว้ในครอบครองซึ่งซากสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ได้รับอนุญาต

วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2561 เจ้าหน้าที่หน่วยพิทักษ์ป่ามหาราช เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรด้านตะวันตก เข้าจับกุม นายเปรมชัย วรรณสุต อายุ 63 ปี ประธานบริหารบริษัทิตาเลียนไทยดีเวลอปเม้นต์ จำกัด (มหาชน) กับพวกรวม 4 คน ลักลอบตั้งแคมป์พักแรมในจุดบริเวณห้วยปะชิ อยู่ระหว่างหน่วยฯ ทิศอง กับหน่วยฯ มหาราชซึ่งเป็นจุดที่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรด้านตะวันตกไม่อนุญาตให้ตั้งแคมป์ พบของกลาง พบซากไก่ฟ้าหลังเทากับเนื้อแก้ง และซากเสือด่าถูกชำแหละเนื้อและหนังแล้วกับเครื่องกระสุนปืนอีกจำนวนมาก ที่ถูกซุกซ่อนไว้ จึงนำตัวส่งดำเนินคดีที่ สภ.ทองผาภูมิ ต่อไป ที่สำคัญเส้นทางการเข้ามาลักลอบตั้งแคมป์นั้นมีข้อมูลพบว่าได้รับไฟเขียวจากข้าราชการระดับสูง จึงไม่แปลกใจทำไมถึงสามารถตั้งแคมป์ในพื้นที่เขตหวงห้าม และพกพาอาวุธจำนวนมากเข้ามาในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าได้

ที่มา www.hilight.kapook.com , www.thairath.com , www.bangkokbiznews.com

หน่วยงานพิทักษ์สัตว์ป่า เปิดเผยข้อมูลว่าประชากรสัตว์ป่าทั่วโลกลดลงกว่าครึ่งในช่วงกว่า 40 ปีที่ผ่านมา รายงานสิ่งแวดล้อมฉบับล่าสุดของสมาคมอนุรักษ์สัตว์แห่งกรุงลอนดอน หรือ แซตเอสแอล และกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล หรือดับเบิลยูดับเบิลยูเอฟ ระบุว่า ประชากรสัตว์ป่าทั่วโลกมีจำนวนลดลง 58% นับตั้งแต่ปี 2513 ซึ่งรายงานระบุว่าบรรดาสัตว์ที่อาศัยอยู่ในทะเลสาบ แม่น้ำ และพื้นที่ป่าชายเลน มีจำนวนน้อยลงมาก แซตเอสแอลและดับเบิลยูดับเบิลยูเอฟ (องค์การกองทุนสัตว์โลกสากล) ระบุว่า สาเหตุที่ทำให้ประชากรสัตว์ป่าลดลงเกิดจากการกระทำของมนุษย์ซึ่งรุกล้ำพื้นที่ธรรมชาติและประชากรสัตว์ป่า ทั้งการบุกที่อยู่ของสัตว์ ชื่อขายสัตว์ป่า มลพิษ และการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ พร้อมกับเตือนว่าหากยังเป็นแบบนี้ต่อไปภายในปี 2563 จำนวนสัตว์ป่าอาจลดลงถึง 2 ใน 3 ดร.ไมค์ บาร์เรตต์ หัวหน้าฝ่ายวิทยาศาสตร์และนโยบายของดับเบิลยูดับเบิลยูเอฟ กล่าวว่า ประชากรสัตว์ป่าจะลดลงอย่างต่อเนื่องภายใต้สถานการณ์ที่มนุษย์ยังใช้ชีวิตปกติเหมือนไม่มีอะไร

สถิติการรายชื่อพันธุ์สัตว์ป่าที่ถูกกลุ่มคนลักลอบจับซึ่งเจ้าหน้าที่จับกุมได้

ตุลาคม	กันยายน	เต่า	งูชนิด	นกชนิด	ลิง	งาช้าง	ช้างป่า	เสือ
01	30	และ	ต่างๆ	ต่างๆ	(ตัว)	(กิ่ง)	(ตัว)	(ตัว)
พุทธศักราช	พุทธศักราช	ตะพาบน้ำ	(ตัว)	(ตัว)				
		(ตัว)						
2554	ถึง 2555	660	2,638	8,325	478	-	-	-
2555	ถึง 2556	282	2,226	7,325	10	31	29	23
2556	ถึง 2557	2,880	11	3,624	325	609	3	2
2557	ถึง 2558	517	819	2,403	232	870	1	1

ที่มา ข้อมูลจาก กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและ พันธุ์พืช

จากตารางแสดงสถิติข้างต้นชี้ให้เห็นว่าการกระทำความผิดเกี่ยวกับสัตว์ป่าไม่มีท่าทีที่จะลดลง เห็นควรสร้างมาตรการคุ้มครองทางกฎหมายที่เหมาะสมกับสภาวะประเทศไทย ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเหมาะสม และสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ไชเตส ซึ่งถือเป็นเพียงมาตรฐานขั้นต่ำที่สามารถนำไปออกมาตรการทางกฎหมายภายในให้มีการคุ้มครองสัตว์ป่าขั้นกว่าได้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายห้ามมิให้บุคคลใดเข้าไปในพื้นที่ป่าในช่วงระหว่างเวลาสัตว์ผสมพันธุ์ อีกทั้งยังเป็นการช่วยให้สัตว์ป่าได้มีการขยายพันธุ์ตามธรรมชาติอย่างมากขึ้น เช่น ควายป่ามีฤดูผสมพันธุ์ในช่วงเดือนตุลาคมและพฤศจิกายนของทุกปี
2. ควรออกกฎหมายระดับประกาศกระทรวง (กฎหมายลูก) กำหนดชนิดอาวุธ เครื่องมือในการล่าสัตว์ และสารเคมีที่ห้ามนำเข้าไปในบริเวณพื้นที่ป่า เช่น อาวุธปืนไรเฟิล (Rifle) อาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูงและมีระยะการยิงที่ไกล กับดัก รวมถึงสารเคมีประเภทออกฤทธิ์ต่อระบบประสาท เช่น ยาสลบ
3. ควรออกกฎหมายระดับประกาศกระทรวง (กฎหมายลูก) ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พุทธศักราช 2535 ในการตรวจค้นอาวุธชนิดใดที่ไม่ควรนำเข้าไปในบริเวณพื้นที่ป่า และให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างที่ทำขึ้นเพื่อใช้เป็นที่พักพิงในการล่าสัตว์ หรือ กับ ดักสัตว์ป่าในรูปแบบต่างๆ

4. ควรเพิ่มเขตพื้นที่ห้ามล่าสัตว์ป่า เช่น กำหนดให้บริเวณสถานที่ราชการ หรือใช้เพื่อสาธารณะประโยชน์หรือประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน เป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทุกชนิด โดยไม่ต้องใช้ความเห็นชอบของคณะกรรมการรัฐมนตรีก่อน

5. ให้เจ้าพนักงานหน่วยงานต่างๆของภาครัฐมีอำนาจในการเข้ามาตรวจสอบข้อเท็จจริงต่างๆที่เกิดขึ้น เช่น เจ้าพนักงานสาธารณสุข ควรเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบว่า จากการที่ผู้คนบริโภคอวัยวะสัตว์แบบผิดแผกที่อ้างกันว่าหากบริโภคแล้วเป็นยาอายุวัฒนะมีผลดังว่านั้นหรือไม่ อาทิ การบริโภคสมองลิง

6. ให้หน่วยงานเจ้าหน้าที่รัฐเข้ามาดูแลเรื่องการเพาะพันธุ์การขยายจำนวนสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์อย่างจริงจัง

7. เพิ่มพื้นที่ในการตั้งด่านตรวจค้นสัตว์ป่าในพื้นที่ ที่เป็นจุดเสี่ยงที่มีการลักลอบนำเข้า ส่งออก เป็นประจำ

8. ควรเพิ่มภาระการจับเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่ทำจากสัตว์ป่าไม่ว่าจะนำเข้า หรือส่งออก ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

รายการอ้างอิง

อาจารย์อัศวเดช มณีภาค, มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามอาชญากรรมการค้าสัตว์ป่าและพันธุ์พืชป่า
แห่งภูมิภาคอาเซียน

TRAFFIC REPORT, 2559 , การบังคับใช้ไซเตสในประเทศไทยบทวิเคราะห์ระบบกฎหมายที่ควบคุมการค้าสิ่ง
ใหญ่ ชะนี และชนิดสัตว์ตามบัญชีไซเตส

สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า wildlife conservation office , www.dnp.go.th

ระบบบริการห้องสมุด สผ. www.onep.go.th

หนังสือพิมพ์แนวหน้า <http://www.naewna.com/local/319208>

ยีนหยัด ใจสมุทร คำอธิบายรวมกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้และสัตว์ป่า พิมพ์ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2560